

FARKLI MESLEKLERDE BAŞARILI KİŞİLERİN DÜŞÜNME VE KARAR VERME STİLLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ*

INVESTIGATION OF THE SUCCESSFUL PEOPLE'S THINKING STYLES AND DECISION-MAKING STYLES IN DIFFERENT CAREER GROUPS IN TERMS OF DIFFERENT VARIABLES

Begüm GÜMÜŞER¹, Öykü Cemre UYSAL², Leyla AYVERDİ³

1. Bağımsız Araştırmacı,,
begumgumuser3@gmail.com,
https://orcid.org/0000-0002-5415-7009
2. Bağımsız Araştırmacı,
oykucemre12@outlook.com,
https://orcid.org/0000-0002-9319-6270
3. Dr., Şehit Prof. Dr. İlhan Varank Bilim ve Sanat
Merkezi, leyla_ayverdi@hotmail.com,
https://orcid.org/0000-0003-2142-0330

Makale Türü **Article Type**
Araştırma Makalesi ResearchArticle

Başvuru Tarihi/Appliation Date
24.03.2020

Yayına Kabul Tarihi/Acceptance Date
10.08.2020

DOI
10.20875/makusobed.708764

* Bu çalışma 3. yazar danışmanlığında 1. ve 2. yazarlar tarafından TÜBİTAK Liselerarası Proje Yarışması'nda sunulmuş ve derece almıştır.

Öz

Çalışmanın amacı, farklı mesleklerde başarılı kişilerin düşünme stilleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak ve düşünme stilleri ile karar verme stillerini cinsiyet ve meslek grubu değişkenleri açısından incelemektir. Araştırma ilişkisel tarama modelinde yürütülmüş olup; çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kartopu örnekleme yöntemi ile seçilen 184 kişiden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak Sternberg-Wagner Düşünme Stilleri Ölçeği (SWDSÖ) ve Melbourne Karar Verme Ölçeği I-II (MKVÖ I-II) kullanılmıştır. Veriler, SPSS 22 programı ile analiz edilmiştir. Sonuçlar, farklı mesleklerde başarılı kişilerin düşünme stilleri ve karar verme stilleri arasında anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymuştur. Mesleğinde başarılı kişilerin düşünme ve karar verme stillerinde, cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Farklı mesleklerde başarılı kişilerin düşünme stillerinde meslek grubuna göre anlamlı farklar olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Düşünme Stilleri, Karar Verme Stilleri, Meslek Grubu, Cinsiyet*

Abstract

The purpose of this study is to reveal a connection between successful people's thinking styles and decision-making styles from different career fields and analyzing their thinking styles and decision-making styles in terms of gender and profession. The research has been carried out via the relational screening model, and the study group consists of 185 people who were selected by snowball sampling which is one of the purposeful sampling models. The Sternberg-Wagner Thinking Styles Scale (SWTSS) and Melbourne Decision-Making Styles Scale I-II (MDMSS I-II) have been utilized. The data has been analyzed by SPSS 22 software. The results shows that successful people's thinking styles and decision-making styles from different professions have significant relationships among each other. In successful people's thinking styles and decision-making styles, we have found statistically significant differences in terms of gender. Successful people who take part in different career fields have significant differences in terms of their thinking styles.

Keywords: *Thinking Styles, Decision-Making Styles, Career Groups, Gender*

EXTENDED SUMMARY

Purpose:

The purpose of this study is to reveal a correlation between successful people's thinking styles and decision-making styles in different career fields and analyze different variables with their thinking styles and decision-making styles.

Research Questions:

1. Is there a relationship between thinking styles and decision-making styles of people who are successful in different career fields?
2. Do the thinking styles of people who are successful in different career fields differ according to gender and occupational group variables?
3. Do decision-making styles of people who are successful in different career fields differ according to gender and occupational group variables?

Literature Review:

One of the most important decisions individuals make in their lives is the choice of profession. It is very important to make the decision to choose the right profession that suits your thinking style. Because this is a very important step for individuals to be satisfied with the job they have in their lives and to be successful, and hence, to lead a happy life. In the researches conducted in the literature, it is possible to encounter many studies that investigate the thinking styles and decision-making styles separately (Eldeleklioğlu, 1999; Cano-Garcia and Hughes, 2000; Güçray, 2001; Taşdelen, 2001; Deniz, 2002; Köksal, 2003; Sünbül, 2004; Akboy, Argun, İkiz, 2005; Buluş, 2005; Sağır, 2006; Aşaroğlu, 2007; Palut, 2008; Tufan, Coşkun, 2009; Ün, 2010; Aydın-Orhan, 2011; Demir, Erginsoy-Osmanoğlu, 2013; Emir, 2013; Özbaş, Uluçınar-Sağır, 2014; Aktaş, 2016; Çelik, 2016). However, the number of studies examining the correlation between thinking styles and decision-making styles (Vural, 2013; Öztapak, 2013) is limited. Investigating the correlation between thinking and decision making styles is especially important for young people to choose the right professions suitable for their thinking styles and make the right decisions to have a happy life. In particular, if the thinking and decision-making styles of those who are successful in their profession are understood, young people can be guided correctly for choosing the professions that are suitable for their thinking and decision-making styles. There isn't any research investigating the thinking styles and decision-making styles of different career fields in the literature. This research is expected to contribute to the literature in terms of comparing the thinking styles and decision-making styles of people who are successful in their different career fields in terms of various variables and to reveal the correlation between the thinking-decision-making styles of these people.

Methodology:

The relational screening model has been used in this research. The study group consists of 184 people who were determined by snowball sampling among the purposful sampling methods was used. Sternberg-Wagner Thinking Styles Scale (SWTSS) and Melbourne Decision Making Styles Scale I-II (MDMSS I-II) have been used as data collection tools. Sternberg-Wagner Thinking Styles Scale was developed by Sternberg and Wagner (1991) and adapted to Turkish by Buluş (2006). Melbourne Decision Making Scale was created by Mann et al. (1997), adapted by Deniz (2004). The data has been analyzed with SPSS 22 program. For analyzing the data, Spearman-Brown rank-difference correlation, Mann Whitney U test, and Kruskal Wallis H test have been performed.

Results and Conclusion:

As a result of our research, the correlation between the thinking and decision-making styles of people who are successful in different career fields has been examined and weakly significant relationships have been observed between thinking styles and decision-making styles. When the thinking styles of the people who are successful in their profession were examined according to gender, a statistically significant difference was found in favor of women in executive style and in favor of men in the overall style. It has been determined that based on their profession, there is a statistically significant difference in the scores of executive style, monarchic style, hierarchical style, liberal style, and conservative style of people who are successful in different career fields. When the decision-making styles of those who are successful in their field are analyzed according to their gender, it is determined that there is a statistically significant difference in favor of women in avoidant and panic decision-making styles. It has been determined that there is no statistically significant difference in the decision-making style scores of people who are successful in different career fields according to their professions.

1. GİRİŞ

İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerden biri, insanın düşünebilmesidir. Düşünme Türk Dil Kurumu Sözlüğü (TDK) (2019)'nde, “düşünmek işi, tefekkür”, “duyum ve izlenimlerden, tasarımlardan ayrı olarak aklın bağımsız ve kendine özgü durumu” ve “karşılaştırmalar yapma, ayırma, birleştirme ve biçimleri kavrama yetisi” olarak tanımlanmaktadır. Düşünme; gözlem yaparak, bireysel deneyimlerle, sezgilerle, akıl yürütme yoluyla ve diğer yollarla elde edilen bilgilerin kavramsallaştırılması, uygulanması, analiz edilerek değerlendirilmesini içeren bir süreçtir (Özden, 2014, s.139). İnsanlar gündelik yaşamda karşılaştıkları olayları değerlendirirken, farklı şekillerde düşünürler. İnsanların kullandıkları bu düşünme şekilleri, düşünme stili olarak adlandırılmaktadır. Düşünme stilleri; kişilerin çeşitli problemlerle, olaylarla, olgularla ve değişkenlerle karşılaştıklarında, zihinsel süreçler sonucu sergiledikleri yaklaşım ve eğilimleri ifade eder (Sünbül, 2004).

Literatürde, düşünme stillerini farklı bakış açıları ve terminolojilerle açıklayan kuramların olduğunu görmek mümkündür (Sünbül, 2004; Akboy, vd, 2005; Cano-Garcia ve Hughes, 2000). Kuramlar incelendiğinde; biliş merkezli kuramlar, kişilik merkezli kuramlar ve etkinlik merkezli kuramlar ile karşılaşılır. Biliş merkezli kuramlar, daha çok yeteneğe odaklanmışlardır. Sternberg (2009)'e göre düşünme stili, bir yetenek olmayıp, bireyin sahip olduğu yetenekleri kullanırken tercih ettiği yolu ifade eder. Yetenek bir kişinin bir şeyi ne kadar iyi yapabildiğini, stil ise bireyin bir şeyi nasıl yapmaktan hoşlandığını anlatır. Kişilik merkezli kuramlardaki stiller kişilik özelliklerine çok yakın olduklarından, bu düşünme stilleri testlerini kişilik envanterlerinden ayırmak oldukça güçtür. Etkinlik merkezli kuramlar, bireylerin yaşamlarının çeşitli noktalarında (okul, işyeri gibi) gerçekleştirdikleri etkinliklere odaklandıklarından sınırlı kalmışlardır. Sternberg, bu kuramlara getirilen eleştirileri göz önünde bulundurarak, eleştirileri en aza indirmek amacıyla söz konusu kuramların dışında, zihinsel öz yönetim (benlik yönetimi) kuramını ortaya atmıştır (Sternberg, 2009, s.16). Bu çalışmada da, Sternberg tarafından ortaya atılan bu kuram dikkate alınmıştır.

Sternberg, zihinsel özyönetim kuramında toplumların kendilerini yönetme şekilleri gibi, insanların da kendilerini yönetme şekilleri olduğu düşüncesinden yola çıkarak, beş farklı boyutta [işlevler (functions), biçimler (forms), düzeyler (levels), konular-alanlar (scopes) ve eğilimler (leanings)] incelenen, 13 düşünme stilini ortaya koymuştur (Buluş, 2005). İşlevler boyutu; yasaamacı, yürütmeci ve yargılayıcı stilleri içerirken, biçimler boyutu; monarşik, hiyerarşik, oligarşik ve anarşik stilleri içerir. Düzeyler boyutu; ayrıntıcı ve bütünsel stillerden oluşurken, konular-alanlar boyutu içedönük ve dışadönük stillerden oluşur. Eğilimler boyutu da yenilikçi ve tutucu stilleri kapsar (Sternberg, 2009, s. 26).

Zihinsel özyönetim kuramı, kişileri tek bir düşünme stilinde sınıflandırmak yerine, her bir bireyin düşünme stillerinin bir profilini oluşturur. Bireylerin beş boyutta da baskın olarak kullandıkları stiller, onların düşünme profilini meydana getirir (Emir, 2013). İnsanlar, farklı durumlarla ve farklı problemlerle karşılaştıklarında kullandıkları düşünme stilleri farklılık gösterir. Bu nedenle, bireyleri sadece bir düşünme stilinde sınıflandırmak yerine; zamana, duruma ve koşullara göre farklı düşünme stillerinin kullanıldığı anlayışını benimsemek daha doğru bir yaklaşım olabilir (Balkıs, 2006). Bununla birlikte, insanların yoğun olarak kullandıkları düşünme stilleri mevcuttur. Eğer bireylerin yaptıkları meslek, kişinin baskın olan düşünme stilini kullanmasına fırsat tanıyorsa, bireyin o işte başarılı olma şansı çok yüksek olacaktır (Öztabak, 2013). Yani kişilerin düşünme stillerine uygun meslekleri tercih etmeleri, o işte başarılı olmaları ve dolayısıyla yaptığı işten memnun bireyler olmaları açısından önemlidir.

Meslek seçimi, insanların yaşamlarında verdikleri en önemli kararlardan biridir. Düşünme stili ile uyumlu mesleği seçme kararı verebilmek kişi açısından oldukça önemlidir. Burada karar verme kavramı ön plana çıkmaktadır. Karar verme, sadece meslek seçiminde değil, insanların seçim yapmak durumunda oldukları pek çok alanda önemlidir. Bireyler, karar verirken farklı stiller kullanabilmektedir. Örneğin bazı kişiler mantıklı ve planlı bir karar verme biçimini benimserken, başka kişiler bağımlı, sezgisel, kaderci vb. karar verme biçimlerini sergileyebilirler (Balkıs, 2006). Karar kavramı ile ilgili olarak TDK (2019)'de 7 farklı tanıma yer verilmiş olup, bunlardan ilki; “bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı” şeklindedir. Karar verme, bir ihtiyaç halinde, söz konusu ihtiyacı karşılamak için, ulaşılmak istenen amaçların belirlenmesi, gerekli bilgilerin toplanarak değerlendirilmesi ve seçeneklerin oluşturulması, son olarak da seçenekler içinden en uygun olanının seçilmesi olarak tanımlanabilir (Güçray, 2001). Kuzgun (2000)'a göre karar verme sürecinin ortaya çıkabilmesi için, bireyin bir güçlülükle karşılaşması ve bu güçlüğün farkına varması, güçlüğün çözümüne yönelik birden fazla seçeneğin bulunması ve bireyin seçeneklerden birine yönelme özgürlüğünün olması gerekir (aktaran Deniz, 2002).

İnsanlar gündelik yaşamlarında farklı durumlarla/sorunlarla karşılaştıklarında, çeşitli duyularından gelen bilgileri değerlendirerek analiz ederler. Bu süreç bireyin düşünme sürecini tanımlamaktadır. Düşünme sürecinin sonunda karşılaşılan durum/sorun ile ilgili olarak bir karar verilir. İnsanlar farklı düşünme stillerini kullanarak olayları birbirlerinde farklı şekillerde değerlendirdiklerinden, bu durum benzeri sorunlarla karşılaşılsa bile farklı kararların alınmasına neden olabilmektedir. Yani farklı düşünme stilleri ile değerlendirilen durumlar farklı karar verme stillerini kullanan insanların birbirinden ayrı kararlar vermelerine neden olmaktadır. Karar verme stili; insanların karar vermeleri gerektiğinde sergiledikleri öğrenilmiş ve alışkanlık haline gelmiş bireysel tarzlarıdır. Literatürde, karar verme stilleri ile ilgili farklı sınıflandırmalarla karşılaşmak mümkündür (Öztabak, 2013). Bu çalışmada, Mann ve diğerleri tarafından ortaya konulan dikkatli, kaçınan, erteleyici ve panik karar verme stilleri şeklindeki sınıflandırma esas alınmıştır (Deniz, 2002).

Daha önce de belirtildiği gibi, bireylerin yaşamlarında verdikleri en önemli kararlardan birisi, meslek seçimidir. Düşünme stiline uygun doğru mesleği seçme yönünde bir karar verebilmek oldukça önemlidir. Çünkü bu durum bireylerin yaşamlarında yaptıkları işten memnun olmaları ve başarılı olmaları, dolayısıyla mutlu bir yaşam sürebilmeleri için oldukça önemli bir adımdır. Literatürde yapılan çalışmalarda düşünme stilleri ve karar verme stillerini ayrı ayrı inceleyen çok sayıda çalışmayla karşılaşmak mümkündür (Eldeleklioğlu, 1999; Cano-Garcia ve Hughes, 2000; Güçray, 2001; Taşdelen, 2001; Deniz, 2002; Köksal, 2003; Sünbül, 2004; Akboy vd., 2005; Buluş, 2005; Sağır, 2006; Avşaroğlu, 2007; Palut, 2008; Tufan, Coşkun, 2009; Ün, 2010; Aydın-Orhan, 2011; Demir ve Erginsoy-Osmanoğlu, 2013; Emir, 2013; Özbaş, Uluçınar-Sağır, 2014; Aktaş, 2016; Çelik, 2016). Bununla birlikte düşünme stilleri ve karar verme stilleri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışma sayısı (Vural, 2013; Öztabak, 2013) oldukça azdır.

Düşünme ve karar verme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi özellikle, gençlerin kendi düşünme stillerine uygun, doğru meslekleri seçmeleri, mutlu bir yaşam sürmeleri için doğru kararlar vermeleri açısından önem taşımaktadır. Özellikle, mesleğinde başarılı kişilerin düşünme ve karar verme stilleri bilinirse, gençler kendi düşünme ve karar verme stillerine uygun olan meslekleri seçmek noktasında doğru bir şekilde yönlendirilebilir. Literatürde farklı meslek gruplarının düşünme stilleri ve karar verme stillerini araştıran bir çalışma ile karşılaşılmalıdır. Bu çalışmanın, bu noktada literatüre katkı sağlaması beklenmektedir. Ayrıca, düşünme ve karar verme süreçleri birbirinden bağımsız değildir. Bir karar verme noktasında olan bireyin düşünme stili bilinirse, karar verirken hangi stili kullanabileceği de tahmin edilebilir. Böylece farklı durumlarla karşılaşan insanların sağlıklı kararlar almaları için düşünme ve karar verme stilleri arasındaki ilişkilerin net olarak ortaya konması da önem taşımaktadır. Çalışmanın amacı, farklı mesleklerde başarılı kişilerin düşünme stilleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişkinin ortaya konması ve düşünme stilleri ile karar verme stillerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi şeklinde ifade edilebilir. Bu amaç doğrultusunda cevaplanmaya çalışılan alt problemler ise;

1. Farklı mesleklerde başarılı kişilerin düşünme stilleri ile karar verme stilleri arasında bir ilişki var mıdır?
2. Farklı mesleklerde başarılı kişilerin düşünme stilleri cinsiyet ve meslek grubu değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Farklı mesleklerde başarılı kişilerin karar verme stilleri cinsiyet ve meslek grubu değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır? Şeklinde ifade edilebilir.

2. YÖNTEM

2.1 Araştırma Deseni

Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama araştırmaları, belli bir konuda katılımcıların görüş, ilgi, tutum vb. özelliklerinin ortaya çıkarıldığı ve büyük örneklemeler üzerinde gerçekleştirilen araştırmalardır (Büyüköztürk vd., 2014, s. 177). İlişkisel tarama modelleri iki ya da daha fazla değişkenin birlikte değişimini ve bu değişimin derecesini belirlemeyi amaçlar (Karasar, 2014, s.81).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu amaçlı örnekleme yöntemlerinden kartopu örnekleme yöntemi ile seçilen 184 kişi oluşturmaktadır. Kartopu örnekleme yönteminde örnekleme alınacak az sayıda birey belirlendikten sonra bu kişilerin önerileri doğrultusunda diğer kişilere ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.139). Mesleğinde başarılı olma kriteri, her meslek grubu için ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Belirli meslek

gruplarındaki başarılı kişilere, ilk önce internet üzerindeki bilgilerle veya en az 2 kişinin önermesiyle ulaşılmıştır. Bir meslek alanında kişinin başarılı olduğuna karar verirken, kamuda çalışan kişiler için başarı belgesi almak, aylıkla ödüllendirme almak, alanı ile ilgili projelerde çalışmak kriter olarak belirlenmiştir. Özel sektörde çalışan kişiler için alanı ile ilgili projelerde yer almak dikkate alınmıştır. Bu kriterleri taşıyan kişiler alanında başarılı olarak kabul edilmiştir. Böylece belli bir meslek grubu için ilk kişilere ulaşıldıktan sonra, ulaşılan kişilerin mesleğinde başarılı olduğunu söyledikleri diğer kişilere de ulaşılarak çalışma grubu genişletilmiştir.

Çalışma grubunda 37 farklı meslekten toplam 184 kişi yer almaktadır. Ancak bu meslekler, analizlerde kolaylık sağlaması için gruplandırılmıştır. Gruplandırma yapılırken özellikle birbirine yakın mesleklerin (örneğin hemşire, doktor, diş hekimi ve eczacılar sağlık çalışanları grubunu oluşturmuştur) aynı grupta birleştirilmesine özen gösterilmiştir. Çalışma grubunun mesleklerine ilişkin demografik veriler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Mesleklerine İlişkin Demografik Veriler

Meslek Grubu	Kişi Sayısı
Öğretim üyeleri	17
Öğretmenler	79
Sağlık çalışanları	29
Mühendis ve mimarlar	28
Diğer meslekler	31
Toplam	184

Tablo 1 incelendiğinde farklı mesleklerden 184 kişi ile çalışıldığı görülmektedir. Diğer meslekler olarak belirtilen kısımda mesleğini yazarken; memur, kuaför, mali müşavir, kütüphaneci, bankacı, tıbbi mümessil, gazeteci, askeri personel, yönetici, turist rehberi, firma sahibi, avukat, pilot, girişimcilik uzmanı, şehir planlayıcısı, büro görevlisi ve hâkim olarak yazan kişiler yer almaktadır. Çalışma grubundaki 38 kişi (25 kadın, 13 erkek) 20-30 yaş aralığında, 78 kişi (42 kadın, 36 erkek) 31-41 yaş aralığında, 49 kişi (23 kadın, 26 erkek) 42-52 yaş aralığında, 14 kişi (7 kadın, 7 erkek) 53-63 yaş aralığında ve 5 kişi (2 kadın, 3 erkek) 64-74 yaş aralığında yer almaktadır. Toplam 98 kadın, 85 erkek çalışma grubunu oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak Sternberg-Wagner Düşünme Stilleri Ölçeği (SWDSÖ) ve Melbourne Karar Verme Ölçeği I-II (MKVÖ I-II) kullanılmıştır.

2.3.1. Sternberg-Wagner Düşünme Stilleri Ölçeği (SWDSÖ)

Sternberg-Wagner Düşünme Stilleri Ölçeği Sternberg ve Wagner (1991) tarafından zihinsel özyönetim (benlik yönetimi) kuramı göz önünde bulundurularak geliştirilmiştir. Ölçeğin orijinal hali her biri sekiz madde içeren, 13 alt test ve beş boyuttan oluşur. Orijinal ölçekte toplam 104 madde bulunmaktadır ve 7’li Likert tipi bir ölçektir (Sternberg, 2009).

Ölçeğin Türkçeye uyarlanması, farklı araştırmacılar tarafından yapılmıştır (Palut, 2004; Sünbül, 2004; Fer, 2005; Buluş, 2006). Bu çalışmada, Buluş (2006) tarafından yapılan ve madde sayısının 65’e düşürüldüğü ölçek kullanılmıştır. Madde sayısının az olması, ölçeği dolduran kişilerin daha dikkatli bir şekilde doldurmalarına ve gerçek durumu daha iyi yansıtan cevapların alınmasına neden olacağı için, 65 maddeye düşürülmüş form özellikle tercih edilmiştir. Buluş (2006) tarafından 649 kişilik bir örneklem grubu ile yapılan analizlerde; güvenilirlik katsayılarının alt ölçekler için .66 ile .93 arasında değiştiği ve madde-toplam korelasyonlarının .31 ile .84 arasında olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin geçerlik çalışması için, temel bileşenler yöntemi ve varimax döndürmesi uygulanmış ve öz değeri 3,1, 1,9, 1,4, 1,2 ve 1,1 olan; toplam varyansın % 68,3’ünü açıklayan beş faktör ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmada hesaplanan Cronbach Alpha güvenilirlik katsayılarının alt ölçeklerde .658 ile .922 arasında değiştiği belirlenmiştir.

2.3.2. Melbourne Karar Verme Ölçeği I-II (MKVÖ I-II)

Melbourne Karar Verme Ölçeği, Mann vd. (1997) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek maddelerinin puanlaması; doğru (2), bazen doğru (1) ve doğru değil (0) şeklinde yapılmaktadır. Ters maddelerin puanlaması ise, tam tersidir.

Melbourne Karar Verme Ölçeği I (MKVÖ I), karar vermede kendine güveni (özsaygı) belirlemeyi amaçlayan bir ölçek olup altı maddeden oluşmaktadır. Bunlardan üçü ters maddedir. Melbourne Karar Verme Ölçeği II (MKVÖ II), 22 maddeden oluşmakta ve 4 alt ölçek ile karar verme stillerini ölçmektedir. Ölçek ile belirlenen karar verme stilleri dikkatli (2, 4, 6, 8, 12 ve 16. Maddeler), kaçınan (3, 9, 11, 14, 17 ve 19. Maddeler), erteleyici (5, 7, 10, 18 ve 21. Maddeler) ve panik (1, 13, 15, 20 ve 22. Maddeler) şeklindedir. Deniz (2004) tarafından 154 kişi ile yapılan geçerlik güvenirlik çalışması sonucunda, madde toplam korelasyonlarının 26 madde için ,33'ün üzerinde olduğu, 2 madde için de ,26 ve ,27 olduğu belirlenmiştir. İç tutarlılık katsayılarının ,71 ile ,80 arasında değiştiği ortaya çıkmıştır. Güvenirlik katsayılarının ,68 işe ,87 arasında değiştiği görülmüştür (Deniz, 2004).

Bu çalışmada hesaplanan Cronbach Alpha güvenirlik katsayılarının alt ölçeklerde ,712 ile ,750 arasında değiştiği belirlenmiştir.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Veri toplamak amacıyla, ölçeklerin hem elektronik formu oluşturulmuş hem de kâğıda çıktıları alınmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, mesleğinde başarılı kişilerden oluştuğu için, bu bireylere tek tek ulaşılarak uygulama yapılması sağlanmıştır. İnternet üzerinde yapılan taramalar sonucunda alanında başarılı kişilere ulaşılmıştır. Ölçeği dolduran kişilere, mesleğinde başarılı kişileri önermeleri istenmiştir. En az iki kişi tarafından önerilen kişilere ulaşılması sağlanmıştır. Ulaşılan kişilerden, ölçekleri doldurmak için gönüllü olanlar ile çalışma yürütülmüştür. Farklı illerdeki katılımcılara, ulaşmak için elektronik form kullanılmıştır. Katılımcıların cevapları SWDSÖ ve MKVÖ I-II kullanılarak alınmıştır. Ayrıca, ölçeklerin baş kısmında; demografik veriler de alınmıştır.

Elde edilen veriler SPSS 22 programına kodlanarak girilmiştir. Verilerin kodlanmasında; SWDSÖ için, “hiç uygun değil”, “çok uygun değil”, “biraz uygun”, “oldukça uygun” “uygun”, “çok uygun”, “tamamen uygun” ifadeleri sırasıyla 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 şeklinde kodlanmıştır. Maddelerin tamamı olumlu olduğu için madde dönüşümü yapılmamıştır. MKVÖ I-II'nin kodlanmasında da “doğru”, “bazen doğru” ve “doğru değil” ifadeleri sırasıyla 2, 1, 0 şeklinde kodlanmıştır. Ters maddeler için madde dönüşümü yapılmıştır.

SWDSÖ ve MKVÖ I-II'den elde edilen puanların kodlanması sağlandıktan sonra verilerin normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir. Verilerin normal dağılım gösterme durumu, çarpıklık ve basıklık katsayılarına, histograma, Q-Q plot grafiğine, kutu-çizgi grafiğine ve Kolmogorov-Smirnov testine bakılarak incelenmiştir. Verilerin normal dağılım göstermediği belirlendikten sonra parametrik olmayan testlerin kullanılmasına karar verilmiştir.

3. BULGULAR

Farklı mesleklerde başarılı kişilerin düşünme stilleri ile karar verme stilleri arasında bir ilişki olup olmadığının ortaya konması için Spearman Brown sıra farkları korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 2’de sunulmuştur:

Tablo 2. Farklı Mesleklerde Başarılı Kişilerin Düşünme Stillere İlişkin Puanları İle Karar Verme Stillere İlişkin Puanları Arasındaki Korelasyon

Düşünme stilleri alt boyutları	Karar verme de özsaygı	Dikkatli karar verme stili	Kaçınan karar verme stili	Erteleyici karar verme stili	Panik karar verme stili
Yasamacı stil	-,064	,074	-,132	-,042	-,039
Yürütme stil	,035	,122	,148*	,095	,211**
Yargılayıcı stil	-,074	,176*	-,165*	-,179*	-,161*
Monarşik stil	,041	,177*	-,014	,006	,062
Hiyerarşik stil	-,132	,208**	-,112	-,184*	-,159*
Oligarşik stil	-,046	,164*	-,099	-,152*	-,151*
Anarşik stil	-,110	,189*	-,132	-,028	-,117
Bütüncül stil	-,001	-,092	-,062	-,122	,028
Ayrıntıcı stil	-,057	,245**	-,036	,068	,018
İçedönük stil	-,078	,076	-,036	,094	,045
Dışadönük stil	,132	,088	,009	,000	-,012
Yenilikçi stil	-,027	,129	-,090	-,050	-,074
Tutucu stil	,098	,073	,127	,131	,183*

*p<,05

**p<,01

Tablo 2’de farklı mesleklerde başarılı kişilerin düşünme stillerine ilişkin puanları ile karar verme stillerine ilişkin puanları arasındaki korelasyon incelenmiştir. Korelasyon katsayılarının

değerlendirilmesinde; korelasyon katsayısı ,30'dan küçük ise, korelasyonun zayıf olduğu; ,30 ile ,70 arasında ise orta düzeyde; ,70'den büyük ise yüksek korelasyon şeklinde ifade edilir. Katsayının önündeki işaret pozitif ya da negatif korelasyonu göstermektedir (Büyüköztürk, vd., 2019). Düşünme stillerinden yürütmeci stil ile karar verme stillerinden kaçınan karar verme stili (rho=,148, p<,05) ve panik karar verme stili (rho=,211, p<,01) arasında pozitif yönde, zayıf ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Yargılayıcı stil ile dikkatli karar verme stili (rho=,176, p<,05) arasında pozitif yönde, zayıf ve anlamlı bir ilişki ortaya çıkarken; yine yargılayıcı stil ile kaçınan (rho=-,165, p<,05), erteleyici (rho=-,179, p<,05) ve panik (rho=-,161, p<,05) karar verme stilleri arasında negatif yönde, zayıf ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Monarşik stil ile dikkatli karar verme stili (rho=,177, p<,05) arasında pozitif yönde, zayıf ve anlamlı bir ilişki gözlenmiştir. Hiyerarşik stil ile dikkatli karar verme stili (rho=,208, p<,01) arasında pozitif yönde, zayıf ve anlamlı bir ilişki ortaya çıkarken, hiyerarşik stil ile erteleyici (rho=-,184, p<,05) ve panik karar verme (rho=-,159, p<,05) stilleri arasında negatif yönde, zayıf ve anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Oligarşik stil ile dikkatli karar verme stili (rho=,164, p<,05) arasında pozitif yönde, zayıf ve anlamlı bir ilişki görülürken, oligarşik stil ile erteleyici (rho=-,152, p<,05) ve panik (rho=,151, p<,05) karar verme stilleri arasında negatif yönde, zayıf ve anlamlı bir ilişki görülmüştür. Anarşik stil ile dikkatli karar verme stili (rho=,189, p<,05) arasında pozitif yönde, zayıf ve anlamlı bir ilişki gözlenmiştir. Ayrıntıcı stil ile dikkatli karar verme stili (rho=,245, p<,01) arasında pozitif yönde, zayıf ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Tutucu stil ile panik karar verme stili (rho=,183, p<,05) arasında pozitif yönde, zayıf ve anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Diğer düşünme stilleri ile karar verme stilleri arasında anlamlı ilişkiler ortaya çıkmamıştır.

Farklı mesleklerde başarılı kişilerin düşünme stillerinin cinsiyet ve meslek grubu değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesi için cinsiyet değişkeninde Mann Whitney U; meslek grubu değişkeninde farklılaşma durumunu incelemek için Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 3 ve Tablo 4'te sunulmuştur:

Tablo 3. Farklı Mesleklerde Başarılı Kişilerin Düşünme Stillerine İlişkin Puanlarının Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması

Düşünme Stili	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	U
Yasamacı stil	Kadın	99	94,05	4054,50
	Erkek	85	90,70	
Yürütmeci stil	Kadın	99	101,51	3316,00*
	Erkek	85	82,01	
Yargılayıcı stil	Kadın	99	87,12	3674,50
	Erkek	85	98,77	
Monarşik stil	Kadın	99	92,90	4167,50
	Erkek	85	92,03	
Hiyerarşik stil	Kadın	99	90,62	4021,00
	Erkek	85	94,69	
Oligarşik stil	Kadın	99	95,71	3889,50
	Erkek	85	88,76	
Anarşik stil	Kadın	99	88,87	3848,00
	Erkek	85	96,73	
Bütünsel stil	Kadın	99	84,31	3397,00*
	Erkek	85	102,04	
Ayrıntıcı stil	Kadın	99	87,81	3743,50
	Erkek	85	97,96	
İçedönük stil	Kadın	99	88,21	3782,50
	Erkek	85	97,50	
Dışadönük stil	Kadın	99	93,07	4151,00
	Erkek	85	91,84	
Yenilikçi stil	Kadın	99	91,38	4096,50
	Erkek	85	93,81	
Tutucu stil	Kadın	99	89,23	3884,00
	Erkek	85	96,31	

*p<,05

Tablo incelendiğinde, farklı mesleklerde başarılı kişilerin düşünme stillerinden yürütmeci stil (U=3316,00, p<,05) ve bütünsel stil (U=3397,00, p<,05) puanlarında cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Sıra ortalamaları incelendiğinde yürütmeci stilde kadınlar lehinde, bütüncül stilde erkekler lehinde sıra ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Farklı mesleklerde başarılı kişilerde diğer düşünme stilleri olan yasamacı stil (U=4054,50, p>,05), yargılayıcı stil (U=3674,50, p>,05), monarşik stil (U=4167,50, p>,05), hiyerarşik stil (U=4021,00, p>,05), oligarşik stil (U=3889,50, p>,05), anarşik stil (U=3848,00, p>,05), ayrıntıcı stil (U=3743,50, p>,05), içedönük stil (U=3782,50, p>,05),

dışadönük stil (U=4151,00, p>,05), yenilikçi stil (U=4096,50, p>,05) ve tutucu stil (U=3884,00, p>,05) puanlarında cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4. Farklı Mesleklerde Başarılı Kişilerin Düşünme Stillerine İlişkin Puanlarının Mesleklerine Göre Karşılaştırılması

Düşünme Stili	Meslekler	N	Sıra Ort.	sd	X ²	Anlamlı fark
Yasamacı stil	1	17	97,32	4	5,894	Fark yok
	2	79	101,05			
	3	29	90,59			
	4	28	74,63			
	5	31	86,00			
Yürütmeçi stil	1	17	100,76	4	23,108**	1-5, 2-4, 2-5, 3-4, 3-5
	2	79	105,76			
	3	29	106,79			
	4	28	68,50			
	5	31	62,48			
Yargılayıcı stil	1	17	85,79	4	6,782	Fark yok
	2	79	103,20			
	3	29	81,31			
	4	28	78,34			
	5	31	92,16			
Monarşik stil	1	17	112,97	4	11,357*	1-4, 2-4, 3-4
	2	79	98,97			
	3	29	97,52			
	4	28	67,04			
	5	31	83,08			
Hiyerarşik stil	1	17	86,94	4	10,434*	2-4, 3-5, 4-5
	2	79	98,87			
	3	29	84,00			
	4	28	68,96			
	5	31	108,53			
Oligarşik stil	1	17	97,74	4	8,758	Fark yok
	2	79	95,80			
	3	29	97,62			
	4	28	65,45			
	5	31	100,87			
Anarşik stil	1	17	110,68	4	5,625	Fark yok
	2	79	95,72			
	3	29	92,12			
	4	28	74,18			
	5	31	91,23			
Bütünsel stil	1	17	96,97	4	1,416	Fark yok
	2	79	91,33			
	3	29	98,45			
	4	28	83,55			
	5	31	95,55			
Ayrıntıcı stil	1	17	110,79	4	7,365	Fark yok
	2	79	97,20			
	3	29	81,66			
	4	28	74,25			
	5	31	97,11			
İçedönük stil	1	17	109,38	4	5,310	Fark yok
	2	79	96,56			
	3	29	95,97			
	4	28	81,16			
	5	31	79,89			
Dışadönük stil	1	17	99,59	4	7,130	Fark yok
	2	79	98,55			
	3	29	74,28			
	4	28	80,13			
	5	31	101,42			
Yenilikçi stil	1	17	93,00	4	13,584**	2-3, 2-4, 3-5
	2	79	103,93			
	3	29	69,21			
	4	28	74,02			
	5	31	101,58			
Tutucu stil	1	17	117,56	4	11,134*	1-2, 1-5, 2-3, 3-4, 3-5
	2	79	86,64			
	3	29	112,53			
	4	28	78,05			
	5	31	88,00			

1: Öğretim üyeleri, 2:Öğretmenler, 3:Sağlık çalışanları, 4: Mühendis ve mimarlar, 5: Diğer meslekler

Tablo 4 incelendiğinde, farklı mesleklerde başarılı kişilerin düşünme stillerinden yürütmeci stil [X^2 (sd=4, n=184) = 23,108, p<,05], monarşik stil [X^2 (sd=4, n=184) = 11,357, p<,05], hiyerarşik stil [X^2 (sd=4, n=184) = 10,434, p<,05], yenilikçi stil [X^2 (sd=4, n=184) = 13,584, p<,05] ve tutucu stil [X^2 (sd=4, n=184) = 11.134, p<.05] puanlarında mesleklerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir.

Farkların hangi meslekler arasında olduğu incelendiğinde yürütmeci stilde, öğretim üyeleri ve diğer meslekler; öğretmenler ve mühendis-mimarlar; öğretmenler ve diğer meslekler; sağlık çalışanları ve mühendis-mimarlar; sağlık çalışanları ve diğer meslekler arasında anlamlı farkların olduğu tespit edilmiştir. Monarşik stilde mühendis-mimarların puanlarının öğretim üyelerinden, öğretmenlerden ve sağlık çalışanlarından anlamlı derecede düşük olduğunu ve monarşik düşünme stiline anlamlı farkın bu durumdan kaynaklandığını söylemek mümkündür. Hiyerarşik stilde öğretmenler ve mimar-mühendisler; sağlık çalışanları ve diğer meslekler; mimar-mühendisler ve diğer meslekler arasında anlamlı farkların olduğu tespit edilmiştir. Yenilikçi stilde öğretmenler ve sağlık çalışanları; öğretmenler ve mühendis-mimarlar; sağlık çalışanları ve diğer meslekler arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Tutucu stilde öğretim üyeleri ve öğretmenler; öğretim üyeleri ve diğer meslekler; öğretmenler ve sağlık çalışanları; sağlık çalışanları ve mimar-mühendisler; sağlık çalışanları ve diğer meslekler arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.

Farklı mesleklerde başarılı kişilerin düşünme stillerinden yaşamacı stil [X^2 (sd=4, n=184) = 5,894, p>,05], yargılayıcı stil [X^2 (sd=4, n=184) = 6,782, p>,05], oligarşik stil [X^2 (sd=4, n=184) = 8,758, p>,05], anarşik stil [X^2 (sd=4, n=184) = 5,625, p>,05], bütünsel stil [X^2 (sd=4, n=184) = 1,416, p>,05], ayrıntıcı stil [X^2 (sd=4, n=184) = 7,365, p>,05], içedönük stil [X^2 (sd=4, n=184) = 5,310, p>,05] ve dışadönük stil [X^2 (sd=4, n=184) = 7,130, p>,05] puanlarında meslek gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Farklı mesleklerde başarılı kişilerin karar verme stillerinin cinsiyet ve meslek grubu değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesi için yapılan analizlerden elde edilen bulgular Tablo 5 ve Tablo 6'da sunulmuştur:

Tablo 5. Farklı Mesleklerde Başarılı Kişilerin Karar Verme Stillere İlişkin Puanlarının Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması

Karar verme Stili	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	U
Karar vermede özsaygı	Kadın	99	96,09	3852,50
	Erkek	85	88,32	
Dikkatli karar verme stili	Kadın	99	86,53	3616,50
	Erkek	85	99,45	
Kaçınan karar verme stili	Kadın	99	100,26	3439,00*
	Erkek	85	83,46	
Erteleyici karar verme stili	Kadın	99	96,89	3772,50
	Erkek	85	87,38	
Panik karar verme stili	Kadın	99	101,37	3329,50*
	Erkek	85	82,17	

* p<,05

Tablo 5 incelendiğinde, farklı mesleklerde başarılı kişilerin karar verme stillerinden kaçınan karar verme stili (U=3439,00, p<,05) ve panik karar verme stili (U=3329,50, p<,05) puanlarında cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Sıra ortalamaları incelendiğinde hem kaçınan hem de panik karar verme stiline kadınlar lehinde sıra ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Kadınlar bu iki karar verme stilini de erkeklere göre daha fazla kullanmaktadır. Farklı mesleklerde başarılı kişilerde karar vermede özsaygı (U=3852,50, p>,05), diğer karar verme stilleri olan dikkatli karar verme stili (U=3616,50, p>,05), erteleyici karar verme stili (U=3772,500, p>,05) puanlarında cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Tablo 6 incelendiğinde, farklı mesleklerde başarılı kişilerin karar vermede özsaygı [X^2 (sd=4, n=184) = 3,963, p>,05], karar verme stillerinden dikkatli karar verme stili [X^2 (sd=4, n=184) = 2,764, p>,05], kaçınan karar verme stili [X^2 (sd=4, n=184) = 4,242, p>,05], erteleyici karar verme stili [X^2 (sd=4, n=184) = 4,086, p>,05] ve panik karar verme stili [X^2 (sd=4, n=184) = .669, p>,05], puanlarında mesleklerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 6. Farklı Mesleklerde Başarılı Kişilerin Karar Verme Stillere İlişkin Puanlarının Meslek Gruplarına Göre Karşılaştırılması

Karar Verme Stili	Meslekler	n	Sıra Ort.	sd	X ²
Karar vermede özsaygı	1	17	114,62	4	3,963
	2	79	89,08		
	3	29	85,91		
	4	28	93,04		
	5	31	94,76		
Dikkatli karar verme stili	1	17	80,97	4	2,764
	2	79	97,95		
	3	29	84,71		
	4	28	89,16		
	5	31	95,24		
Kaçıngan karar verme stili	1	17	116,06	4	4,242
	2	79	89,44		
	3	29	95,90		
	4	28	86,73		
	5	31	89,40		
Erteleyici karar verme stili	1	17	110,65	4	4,086
	2	79	95,46		
	3	29	85,26		
	4	28	92,36		
	5	31	81,90		
Panik karar verme stili	1	17	86,62	4	,669
	2	79	95,21		
	3	29	93,43		
	4	28	92,55		
	5	31	87,90		

1: Öğretim üyeleri, 2: Öğretmenler, 3: Sağlık çalışanları, 4: Mühendis ve mimarlar, 5: Diğer meslekler

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmanın sonucunda, farklı mesleklerde başarılı olan kişilerin düşünme ve karar verme stilleri arasındaki ilişki incelenmiş; düşünme stilleri ile karar verme stilleri arasında zayıf düzeyde anlamlı ilişkilerle karşılaşmıştır. Benzer şekilde Öztabak (2013), lise öğrencilerinin düşünme ve karar verme stilleri arasındaki ilişkiyi incelediğinde, düşünme stilleri ile karar verme stilleri arasında zayıf ve anlamlı ilişkilerle karşılaşmıştır. Elde edilen ilişkilerin çok önemli bir kısmı, bu araştırmanın sonucunda ortaya çıkan ilişkiler ile benzer niteliktedir. Vural (2013), spor yöneticilerinin düşünme stilleri ve karar verme stilleri arasında zayıf ve anlamlı ilişkiler belirlemiştir. Bazı düşünme stilleri ile karar verme stillerinde bu çalışmada anlamlı olmayan ilişkiler, Öztabak (2013) ve Vural (2013)'ın çalışmalarında anlamlı olarak ortaya çıkmıştır. Üç çalışma arasında böyle bir farkın ortaya çıkmış olmasının nedeni, çalışmaların örneklem gruplarının birbirinden farklı olması olabilir. Bu çalışmada mesleğinde başarılı kişilerle çalışılmış olması, diğer araştırmalardan birinin lise öğrencileri, diğerinin spor yöneticileriyle yürütülmesi böyle bir durumun ortaya çıkmış olmasının nedeni olabilir.

Mesleğinde başarılı olan kişilerin düşünme stilleri cinsiyetlerine göre incelendiğinde yürütmeci stilde kadınlar lehinde, bütünsel stilde erkekler lehinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Diğer düşünme stillerindeki farklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Ancak sıra ortalamaları incelendiğinde; yasamacı, monarşik, oligarşik ve dışadönük düşünme stillerinde kadınların, yargılayıcı, hiyerarşik, anarşik, ayrıntıcı, içedönük, yenilikçi ve tutucu stillerde erkeklerin daha yüksek sıra ortalamalarına sahip oldukları görülmüştür.

Sünbül (2004), üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada, cinsiyet açısından yasamacı, anarşik, içedönük ve tutucu düşünme stilleri açısından anlamlı fark bulmuştur. Bu farkların yasamacı stilde kız öğrenciler lehinde, anarşik, içedönük ve tutucu stilde erkek öğrenciler lehinde olduğu ortaya çıkmıştır. Akboy vd. (2005), PDR programında, lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim gören öğrencilerle yaptıkları çalışmada, düşünme stillerini incelemek için Rasyonel Yaşantısal Düşünme Stili Ölçeği'ni kullanmışlardır. Elde ettikleri sonuçlar, lisans düzeyinde kız öğrencilerin sezgisel düşünme stilleri puanlarının erkekler göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu göstermiştir. Buluş (2005) ilköğretim bölümü lisans öğrencilerini düşünme profilleri açısından incelediği çalışmasında, cinsiyet açısından; bütünsel, içedönük ve tutucu düşünme stillerinde erkeklerin lehinde anlamlı sonuçlarla karşılaşmıştır. Buluş (2006),

başka bir çalışmada lisans düzeyinde farklı bölümlerde eğitim gören birinci ve dördüncü sınıf öğrencileri ile çalışmış ve yargılayıcı, anarşik, bütünsel, içedönük ve yenilikçi düşünme stillerinde erkeklerin puanlarının kızlara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğunu belirlemiştir. Palut (2008) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada, cinsiyetlere göre yargılayıcı, hiyerarşik ve dışadönük düşünme stillerinde kız öğrenciler lehinde anlamlı farklar elde etmiştir. Öztapak (2013) lise öğrencileri ile yaptığı çalışmada yürütmeci ve hiyerarşik alt boyutlarında kız öğrenciler lehinde; monarşik, oligarşik ve tutucu alt boyutlarında erkekler lehinde istatistiksel olarak anlamlı farklar elde etmiştir. Demir ve Erginsoy-Osmanoğlu (2013)'nun lise öğrencileri ile yaptıkları çalışmada cinsiyetler açısından monarşik ve oligarşik düşünme stillerinde kız öğrenciler lehinde anlamlı farklılıklarla karşılaşmıştır. Vural (2013) spor yöneticileriyle yaptığı çalışmada, cinsiyetler açısından gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığını belirlemiştir. Özbaş ve Uluçınar-Sağır (2014) sınıf öğretmenlerinin düşünme stillerini inceledikleri çalışmalarında cinsiyetler arasında düşünme stillerinin alt boyutlarından monarşik, ayrıntıcı ve tutucu stillerde erkeklerin kadınlara oranla anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar aldıklarını belirlemişlerdir. Çelik (2015), cinsiyete göre düşünme stillerini incelediğinde yasamacı, yürütmeci, hiyerarşik ve içedönük düşünme stillerinde kızların erkeklere oranla anlamlı düzeyde yüksek puanlar aldıklarını belirlemiştir. Görüldüğü gibi literatürde farklı yaş gruplarıyla farklı örneklerde yapılan çalışmalarda cinsiyet açısından birbirinden farklı sonuçlarla karşılaşmıştır.

Farklı mesleklerde başarılı kişilerin düşünme stillerinden yürütmeci stil, monarşik stil, hiyerarşik stil, yenilikçi stil ve tutucu stil puanlarında mesleklerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Farkların hangi meslekler arasında olduğu incelendiğinde yürütmeci stilde, öğretim üyeleri ve diğer meslekler; öğretmenler ve mühendis-mimarlar; öğretmenler ve diğer meslekler; sağlık çalışanları ve mühendis-mimarlar; sağlık çalışanları ve diğer meslekler arasında anlamlı farkların olduğu tespit edilmiştir. Sıra ortalamaları incelendiğinde; mimar ve mühendislerle diğer mesleklerin yürütmeci stil sıra ortalamalarının öğretim üyeleri, öğretmenler ve sağlık çalışanlarına göre düşük olduğu görülmektedir. Dolayısıyla mimar ve mühendislerle diğer meslekler; öğretim üyeleri, öğretmenler ve sağlık çalışanlarına göre yürütmeci stili daha az tercih etmektedirler. Araştırmanın bu sonucu, öğrencilerin çeşitli mesleklere yönlendirilmeleri noktasında kullanılabilir. Özellikle yürütmeci stili başat olarak kullanmayı tercih eden kişilerin öğretim üyeliği, öğretmenlik ve sağlık alanlarına yönlendirilmeleri sağlanabilir.

Monarşik stilde öğretim üyelerinin, öğretmenlerin ve sağlık çalışanlarının puanlarının mühendis-mimarların puanlarından anlamlı derecede yüksek olduğunu ve monarşik düşünme stiline anlamlı farkın bu durumdan kaynaklandığını söylemek mümkündür. Mimar ve mühendisler genel olarak monarşik düşünme stilini kullanmayı daha az tercih etmektedirler. Dolayısıyla, monarşik düşünme stilini kullanmayı tercih eden kişiler, öğretim üyeliği, öğretmenlik ve sağlık alanlarına yönlendirilebilir.

Hiyerarşik stilde öğretmenler ve mimar-mühendisler; sağlık çalışanları ve diğer meslekler; mimar-mühendisler ve diğer meslekler arasında anlamlı farkların olduğu ortaya çıkmıştır. Diğer mesleklerde çalışanların sıra ortalamaları öğretim üyeleri, öğretmenler, sağlık çalışanları ve mimar-mühendislerden oldukça yüksektir. Diğer olarak gruplandırılan mesleklerde yer alan kişilerin, hiyerarşik stili kullanmayı oldukça fazla tercih ettikleri söylenebilir. Dolayısıyla, hiyerarşik düşünme stillerini kullanmayı tercih eden kişiler, diğer olarak adlandırılan grupta yer alan avukatlık, pilotluk, mali müşavirlik vb. mesleklere yönlendirilebilir.

Yenilikçi stilde öğretmenler ve sağlık çalışanları; öğretmenler ve mühendis-mimarlar; sağlık çalışanları ve diğer meslekler arasında anlamlı farklar olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin sıra ortalaması, tüm grupların sıra ortalamasından yüksektir. Öğretmenlerin, yenilikçi stili kullanmayı fazla tercih ettikleri söylenebilir. Yenilikçi düşünme stilini kullanmayı tercih eden öğrenciler, öğretmenlik alanına yönlendirilebilir.

Tutucu stilde öğretim üyeleri ve öğretmenler; öğretim üyeleri ve diğer meslekler; öğretmenler ve sağlık çalışanları; sağlık çalışanları ve mimar-mühendisler; sağlık çalışanları ve diğer meslekler arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Sıra ortalamaları incelendiğinde, öğretim üyeleri ve sağlık çalışanların tutucu stil puanlarının yüksek olduğu görülmektedir. Öğretim üyeleri ve sağlık çalışanları daha çok tutucu stilde düşünmeyi tercih etmektedirler. Bu nedenle, tutucu düşünme stilini kullanan öğrenciler, öğretim üyeliği ve sağlık alanlarına yönlendirilebilir. Eğer öğrenciler, kendi düşünme stillerine uygun mesleklere yönlendirilirse daha önce de belirtildiği gibi, o alanda başarılı olma ve dolayısıyla yaptıkları işten mutlu olma olasılıkları oldukça yüksek olacaktır. Farklı mesleklerde başarılı kişilerin düşünme stillerinden

yasamacı, yargılayıcı, oligarşik, anarşik, bütünsel, ayrıntıcı, içedönük ve dışadönük stil puanlarında meslek gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Alanında başarılı kişilerin karar verme stilleri cinsiyetlerine göre incelendiğinde kaçınan ve panik karar verme stillerinde kadınlar lehinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Diğer karar verme stillerinde cinsiyete göre anlamlı farklar ortaya çıkmamıştır. Ancak sıra ortalamaları incelendiğinde; karar vermede özsaygı ve erteleyici karar verme stilinde kadınların; dikkatli karar verme stilinde erkeklerin daha yüksek sıra ortalamasına sahip olduğu belirlenmiştir.

Güçray (2001) lise öğrencileri ile yaptığı çalışmada Karar Verme Davranışları Ölçeği'ni kullanmış ve karar vermede özsaygı puanlarında erkek öğrencilerin lehinde anlamlı sonuçlar elde etmiştir. Kızların karar vermede stres durumlarının erkeklere oranla daha yüksek çıktığı, ilgisizlik karar verme stilini erkeklerin kızlardan daha fazla kullandıkları, aşırı uyarılmışlık stilini, kızların erkeklerden daha fazla kullandıkları araştırmanın sonuçları arasındadır. Taşdelen (2001) öğretmen adaylarının karar verme stilleri ile cinsiyet arasında bir ilişki olmadığını belirlemiştir. Deniz (2002) üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada, Karar Stratejileri Ölçeği'ni kullanmış ve mantıklı karar verme stratejisinde kızlar lehinde anlamlı bir sonuçla karşılaşmıştır. Köksal (2003) lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada, Karar Stratejileri ölçeğini kullanmış ve mantıklı karar verme stratejisinde kızların puanlarının erkeklere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğunu belirlemiştir. Avşaroğlu (2007) üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada karar vermede özsaygı ve karar verme stillerinde cinsiyete göre anlamlı bir fark görememiştir. Öztabak (2013) lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada karar verme stillerini cinsiyetlere göre incelediğinde kaçınan ve erteleyici karar verme stilinde erkekler lehinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulmuştur. Vural (2013) spor yöneticilerinin karar verme stillerini incelediği çalışmada, karar vermede özsaygı ve karar verme stilleriyle cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Aktaş (2016) lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada, panik karar verme stilinde kızlar, karar vermede özsaygı ve erteleyici karar verme stilinde erkekler lehinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulmuştur. Araştırma sonuçları arasındaki farkların nedeni farklı örneklemelerde karar verme durumlarının incelenmesi olabilir.

Farklı mesleklerde başarılı kişilerin karar vermede özsaygı, karar verme stillerinden dikkatli karar verme stili, kaçınan karar verme stili, erteleyici karar verme stili ve panik karar verme stili puanlarında mesleklerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Bununla birlikte bu meslek gruplarındaki kişilerin sıra ortalamaları incelendiğinde, öğretim üyelerinin karar vermede özsaygı puanlarının tüm meslek grupları içinde en yüksek olduğu görülmüştür. Öğretmenler ve diğer meslek gruplarının sıra ortalamaları dikkatli karar verme stilinde tüm gruplara göre oldukça yüksektir. Kaçınan ve erteleyici karar verme stillerinde, öğretim üyelerinin sıra ortalamaları tüm grupların sıra ortalamalarından daha yüksektir. Panik karar verme stili sıra ortalamaları incelendiğinde de öğretmenler, sağlık çalışanları ve mimar-mühendisler grubunun sıra ortalamalarının öğretim üyeleri ve diğer meslekler gruplarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Meslek grupları arasında karar verme stilleri açısından anlamlı farklar ortaya çıkmamış olmakla birlikte, sıra ortalamaları hangi mesleklerin, hangi karar verme stillerini kullanmayı daha çok tercih ettikleri hakkında genel bir fikir verebilir.

Araştırmada literatürdeki diğer çalışmalardan farklı olarak, mesleğinde başarılı olan kişilerle çalışılmıştır. Bu kişilerin düşünme ve karar verme stillerinin belirlenmesinden elde edilen sonuçlar, özellikle öğrencilerin kendi düşünme ve karar verme stillerine uygun olan doğru mesleklere yönlendirilmeleri noktasında kullanılabilir.

Çalışmada örneklem grubuna ulaşmak noktasında özellikle elektronik form kullanılarak ulaşılan bireylerden geri dönüt almak noktası çalışmada sınırlılık oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan kişilerden elektronik formu aldıktan sonra hemen doldurup dönüş yapanlar olduğu gibi, dönüş yapmayan kişilerin sayısı da oldukça fazla olmuştur. Ancak yüz yüze veri toplama kısmı sıkıntılı olmamıştır. Bundan sonra bu konu ile ilgili olarak çalışma yapacak olan araştırmacıların verileri toplarken yüz yüze veri toplama yolunu tercih etmeleri önerilebilir. Bu çalışma, mesleğinde başarılı kişilerin düşünme ve karar verme stillerinin cinsiyet ve meslek grubuna göre incelenmesi ile sınırlıdır. Bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda farklı değişkenlerin de işin içine katılması çalışmayı zenginleştirmek noktasında yararlı olabilir.

KAYNAKÇA

- Akboy, R., Argun, Y. ve İkiz, E. (2005). PDR lisans ve lisansüstü programında öğrenim gören öğrencilerin düşünme stilleri ve benlik saygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 283-292.
- Aktaş, N. (2016). *Lise öğrencilerinin motivasyon kaynakları ve karar verme stratejileri*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.
- Avşaroğlu, S. (2007). *Üniversite öğrencilerinin karar vermede özsaygı, karar verme ve stresle başa çıkma stillerinin benlik saygısı ve bazı değişkenler açısından incelenmesi*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Aydın-Orhan, A. (2011). *Lise öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyleri ile karar verme stratejileri*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Mersin Üniversitesi.
- Balkıs, M. (2006). *Öğretmen adaylarının davranışlarındaki erteleme eğilimlerinin düşünme ve karar verme tarzları ile ilişkisi*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Buluş, M. (2005). İlköğretim bölümü öğrencilerinin düşünme stilleri profili açısından incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 6(1), 1-24.
- Buluş, M. (2006). Assessment of thinking styles inventory, academic achievement and student teachers' characteristics. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 31(139), 35-48.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Karadeniz Ş., Demirel, F. ve Kılıç-Çakmak, E. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (18. baskı). Pegem A Akademi.
- Cano-Garcia, F. ve Hughes, E. H. (2000). Learning and thinking styles: An analysis of their interrelationship and influence on academic achievement. *Educational Psychology*, 20(4), 413-430. <https://doi.org/10.1080/713663755>
- Çelik, D. (2016). *11. Sınıf öğrencilerinin düşünme stilleri, öğrenme stratejileri ve düşünme stilleri ile öğrenme stratejileri arasındaki ilişki*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Demir, Ö. ve Erginsoy-Osmanoğlu, D. (2013). Lise öğrencilerinin düşünme stillerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 165-184. <https://doi.org/10.12973/jesr.2013.319a>
- Deniz, M. E. (2002). *Üniversite öğrencilerinin karar verme stratejileri ve sosyal beceri düzeylerinin ta-baskın ben durumları ve bazı özlük niteliklerine göre karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Deniz, M. E. (2004). Üniversite öğrencilerinin karar vermede öz saygı, karar verme stilleri ve problem çözme yöntemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi üzerine bir araştırma. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(15), 23-35.
- Eldeleklioğlu, J. (1999). Karar stratejileri ile ana-baba tutumları arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(11), 7-13.
- Emir, S. (2013). Öğretmenlerin düşünme stillerinin eleştirel düşünme eğilimlerini yordama gücü (İstanbul-Fatih örneği). *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(1), 325-347.
- Fer, S. (2005). Düşünme stilleri envanterinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 433-461.
- Güçray, S. S. (2001). Ergenlerde karar verme davranışlarının öz-saygı ve problem çözme becerileri algısı ile ilişkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(8), 106-121.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar ilkeler teknikler* (27. baskı). Nobel Yayın Dağıtım.

- Köksal, A. (2003). *Ergenlerde duygusal zeka ile karar verme stratejileri arasındaki ilişki*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Özbaş, N. ve Uluçınar-Sağır, Ş. (2014). Sınıf öğretmenlerinin düşünme stilleri ve kullandıkları ölçme-değerlendirme yöntemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(1), 305-321. <https://doi.org/10.7822/egt198>
- Özden, Y. (2014). *Öğrenme ve öğretme* (12. baskı). Pegem A Yayıncılık.
- Öztabak, M. Ü. (2013). *Farklı okul türlerinde öğrenim gören lise öğrencilerinin sınıf seviyelerine göre düşünme stilleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Palut B. (2004, Temmuz). *Düşünme stilleri ölçeğinin Türkçeye uyarlanma ve geçerlik güvenirlik çalışması* [Öz]. 13. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayında sunulan bildiri, Malatya. Erişim adresi: https://www.pegem.net/Akademi/kongrebildiri_detay.aspx?id=7883
- Palut, B. (2008). Düşünme stilleri ve anne-baba tutumları arasındaki ilişki. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 1-11.
- Sağır, C. (2006). *Karar verme sürecini etkileyen faktörler ve karar verme sürecinde etğin önemi: Uygulamalı bir araştırma*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Trakya Üniversitesi.
- Sternberg, R. J. (2009). *Düşünme stilleri*. Redhouse Eğitim Kitapları.
- Sünbül, M. A. (2004). Düşünme stilleri ölçeğinin geçerlik ve güvenirliği. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 29(132), 25-42.
- Taşdelen, A. (2001). Öğretmen adaylarının bazı psiko sosyal değişkenlere göre karar verme stilleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(10), 40-52.
- TDK (19 Aralık 2017). *Güncel Türkçe Sözlük*. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a384285224dd2.38692168
- Tufan, S. ve Coşkun, G. (2009, Eylül). *Müzik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin düşünme stilleri*. 8. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumunda sunulan bildiri, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun. Erişim adresi: http://muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/samsun/S_Tufan-G_Coskun.pdf
- Ün, E. (2010). *Satranç eğitiminin, problem çözme yaklaşımları, karar verme ve düşünme stillerine etkisinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Vural, M. (2013). *Spor genel müdürlüğü merkez ve taşra teşkilatında görev yapan spor yöneticilerinin düşünme ve karar verme stillerinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. baskı). Seçkin Yayıncılık.